

Växjö universitet

Utvärderingsavdelningen
Brita Bergseth

BESLUT

2002-06-18
Reg.nr 641-3636-01

Ansökan om rätt att utfärda socionomexamen

Högskoleverket har granskat ansökan från Växjö universitet om rätt att ge socionomexamen. Som sakkunniga att medverka i denna granskning har verket utsett professor Stina Johansson, Umeå universitet (ordförande) och professor Thomas Lindstein, Ersta Sköndal högskola.

De sakkunniga har lämnat sitt yttrande över universitetets ansökan. Yttrandet bifogas.

Högskoleverket har tagit del av yttrandet och instämmer i de sakkunnigas bedömning att Växjö universitet i många avseenden har stor potential att utveckla en utbildning för socionomexamen. Verket instämmer även i bedömningen att universitetet ännu saknar den lärarkompetens som krävs för att ge en socionomutbildning. I sitt yttrande redogör de sakkunniga för hur lärarkompetensen bör stärkas för att universitetet ska kunna bedömas ha tillräckliga förutsättningar att utfärda socionomexamen. Enligt uppgift från universitet pågår för närvarande ett rekryteringsarbete i syfte stärka lärarkompetensen inom ämnesområdet för socialt arbete.

Beslut

Mot bakgrund av vad som framkommit av bedömargruppens arbete beslutar Högskoleverket att bordlägga universitetets ansökan i avvaktan på kompletterande uppgifter. Verket är berett att senast inom sex månader ta ställning till ansökan från Växjö universitet dels utifrån det underlag som de sakkunniga har yttrat sig över, dels utifrån en redogörelse för tillgången till lärarkompetens. Bedömningen av lärartillgången kommer likaså att göras med stöd av sakkunniga.

Detta beslut har fattats av universitetskanslern efter föredragning av utredare Brita Bergseth i närvaro av avdelningschef Ragnhild Nitzler och kanslichef Lennart Stähle.

Sigbrit Franke

HÖGSKOLEVERKET

Reg.nr641-3636-01

Sid 2

Brita Bergseth

Kopia:

De sakkunniga

Innehållsförteckning

Yttrande över ansökan från Växjö universitet om rätt att ge socioinomexamen	3
Uppdraget	3
Utgångspunkter och förutsättningar	3
Kriterier för kvalitetsbedömning	5
Bedömning	7
Utveckling och planering för socioinombildning	7
Lärarkompetens, kompetensutveckling och forskningsaktivitet	7
Utbildningens innehåll och organisation – ämnesdjup och ämnesbredd	8
Synpunkter från studenter	9
Internationalisering och infrastruktur	9
Jämställdhet, mångfald och studentinflytande	10
Sammanfattande bedömning och slutsatser	10

Yttrande över ansökan från Växjö universitet om rätt att ge socionomexamen

Uppdraget

Växjö universitet har ansökt om rätt att ge socionomexamen. Som sakkunniga att medverka i Högskoleverkets granskning och bedömning av denna ansökan har verket utsett professor Stina Johansson, Umeå universitet (ordförande) och professor Thomas Lindstein, Ersta Sköndal högskola. Sekreterare i gruppen har varit Brita Bergseth, utredare vid Högskoleverket.

Genomförande

Bedömargruppen har granskat universitetets ansökan med underlagsmaterial. Vid ett platsbesök på universitetet har intervjusamtal förts med ledning, lärare och studenter samt representanter för kommuner, socialchefer och personal- och rekryteringsansvarig samt koordinator för praktik och rekrytering Kommunförbundet, Kronoberg. Tillgången till lokaler, utrustning och bibliotek har också bedömts i samband med besöket.

Utgångspunkter och förutsättningar

Växjö universitet lämnade i oktober 1999 en ansökan till Högskoleverket om rätt att utfärda socionomexamen. På universitetets egen begäran har Högskoleverkets prövning av ansökan genomförts läsåret 2001/2002. Inför bedömargruppens granskning har universitet omarbetat, kompletterat och uppdaterat underlaget för sin ansökan. Därutöver har bedömargruppen hämtat in ytterligare material till stöd för bedömningen.

Utbildning och organisation

Utbildningsprogrammet för socionomexamen planeras för antagning med 50 studenter per termin. Om universitet får rätt att ge socionomexamen upphör antagningen till utbildningen för social omsorgsexamen. Till denna utbildning antas 35 studenter varje termin.

Ansvar för att anordna socionomutbildningen planeras förlagt till Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete (IVOSA). Vid denna institution anordnas för närvarande tre utbildningsprogram.

- Sjuksköterskeexamen, 120 poäng
- Social omsorgsexamen, 140 poäng
- Specialistsjuksköterskeexamen, 40 poäng

Utöver dessa program ger institutionen ett 50-tal kortare och längre kurser inom ämnesområdena, vårdvetenskap, socialt arbete och diagnostisk radiologi samt pedagogik för handledning. Universitet ansöker om rätt att ge röntgensjuksköterskeexamen, 120 poäng.

Förslaget till program för socionomexamen har i huvudsak utvecklats i samverkan mellan lärare inom det sociala omsorgsprogrammet vid IVOSA, och Programmet i pedagogik med inriktning mot ungdoms- och missbrukarvård vid Institutet för Kunskaps- och metodutveckling inom ungdoms- och missbrukarvården (IKM) som är knutet till Institutionen för pedagogik. Därutöver har lärare inom Programmet för samhällsanalys och välfärdsutveckling vid Institutionen för samhällsvetenskap deltagit i diskussionerna.

Enligt planerna ska en nyinrättad grundutbildningsnämnd för humaniora och samhällsvetenskap bära det övergripande ansvaret för socionomprogrammet. Ansvaret för genomförandet förläggs till IVOSA där ett programråd inrättas. I detta råd planeras att även företrädare för yrkeslivet ska ingå. För undervisningen planeras medverkan i första hand från IKM, men också med stöd av medverkan från Institutionen för samhällsvetenskap med bland annat psykologi, sociologi och statsvetenskap samt Ekonomihögskolan.

Till en av de viktigaste förutsättningarna för att anordna socionomexamen hör de erfarenheter universitet har av att ge utbildning för social omsorgsexamen och utbildning i socialt arbete för kandidatexamen.

Lärare vid Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete (IVOSA)

Vid tiden för vår granskning finns vid IVOSA sammanlagt ett tjugotal tillsvidareanställda lärare med varierande tjänstgöringsgrad. Av dessa är sex disputerade, varav två är professorer och fyra lektorer. Vidare finns 14 tillsvidareanställda adjunkter, de flesta med heltidstjänst. Sammanlagt har institutionen nio doktorander som alla medverkar i undervisningen. Samtliga tillsvidareanställda lärare har minst 20 procent av sin tjänstgöringstid avsatt för forskning och kompetensutveckling.

Lärarkompetens i socialt arbete vid IVOSA

Bland de tillsvidareanställda lärarna vid IVOSA har tolv ämneskompetens i socialt arbete på magisternivå och däröver. Fyra av dessa lärare är disputerade i socialt arbete varav två är professorer. Bland professorerna var vid tiden för bedömningen en anställd på 50 procent och en hade ännu inte tillträtt sin tjänst. Två av de disputerade lärarna är lektorer varav en är tjänstledig på heltid under en tvåårsperiod och en, som också är docent i socialt arbete, tjänstgör som prefekt vid institutionen. Bland adjunkterna har sex magisterexamen i socialt arbete. Av dessa är fyra doktorander i ämnet.

Sammanlagt fyra av de tillsvidareanställda lärarna vid IVOSA har socionomexamen.

Institutet för Kunskaps- och metodutveckling inom ungdoms- och missbrukarvården (IKM)

I utbildningen inom de program och kurser som institutionen anordnar medverkar också lärare från universitetet i övrigt framför allt från Institutet för Kunskaps- och metodutveckling inom ungdoms- och missbrukarvården (IKM). Vid institutet finns sex lärare varav en professor i pedagogik med inriktning mot ungdoms- och missbrukarvård som också är docent i socialt arbete samt en adjunkt som har socionomexamen.

Samarbete om forsknings- och utbildningssamverkan inom Kronobergs län

Under förutsättning att särskilda medel beviljas av Socialstyrelsen har Växjö universitet träffat samarbetsavtal om forsknings- och utbildningssamverkan med samtliga åtta kommuner i Kronobergs län samt VoB Kronoberg och FoU –Kronoberg. Avtalet har sin grund i Socialstyrelsens projekt ”Försöksverksamhet med integrerad socialtjänst, högre utbildning och forskning”. I samband med detta avtal har samtliga kommuner förklarat sig villiga att delta i en samfinansiering av sex kombinationstjänster för arbete inom socialtjänsten respektive universitetet. Minst fyra av dessa tjänster är inte avhängiga av att medel från Socialstyrelsen beviljas.

Mål för utbildningen

Utöver de allmänna mål som skrivs i högskolelagen för grundläggande utbildning och i högskoleförordningens examensordning för socionomexamen har följande mål och riktlinjer styrt innehåll och utformning av socionomprogrammet vid Växjö universitet.

- ??Studenten skall ha förvärvat de kunskaper och färdigheter, den personliga utveckling och empatiska förmåga samt den förmåga att kommunicera i tal och skrift som krävs för socialt arbete.
- ??Studenten skall ha förvärvat kompetens för professionellt socialt arbete.
- ??Studenten skall ha förvärvat kunskaper som förbereder för forskning och forskarutbildning.
- ??Studenten skall ha förvärvat kunskaper om förhållanden som påverkar livsbetingelser för personer med olika kulturell och social bakgrund.
- ??Studenten skall ha förvärvat kunskaper om det professionella sociala arbetets villkor och arbetsmetoder samt ämnet utveckling internationellt.

Kriterier för kvalitetsbedömning

Till grund för bedömningen av ansökan om socionomexamen ligger de kriterier som Högskoleverket tillämpar i samband med

examensrättsprövningar. Dessa kvalitetskriterier, som utgör en tolkning av de krav som enligt högskolelag och högskoleförordning ställs på högre utbildning, är följande; lärarkompetens och kompetensutveckling, forskningsaktivitet, utbildningens innehåll och organisation, ämnesdjup och ämnesbredd, övergångsmöjligheter till forskarutbildning, utvärdering och kvalitetssäkring, studentmedverkan, internationalisering, bibliotek och informationsförsörjning, lokaler och utrustning, kritisk och kreativ miljö.

Bedömningen av utbildningens yrkesrelevans utgår från vad som föreskrivs i högskoleförordningen Bilaga 2 - Examensordning

Socionomexamen

Utdrag ur högskoleförordningen, Bilaga 2-Examensordning

37. Socionomexamen

Omfattning

Socionomexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 140 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap .9 § högskolelagen)

För att erhålla socionomexamen skall studenten ha:

- ??förvärvat de kunskaper och den praktiska förmåga som krävs för socialt arbete på individ-, grupp- och samhällsnivå,
- ??uppnått kompetens att medverka i förebyggande socialt arbete och socialt förändringsarbete på olika nivåer,
- ??utvecklat förmågan att analysera och förstå sociala processer och problem samt kunna identifiera och strukturera behov av åtgärder och lösningar på olika nivåer,
- ??förvärvat kännedom om sådana samhälls- och familjeförhållanden som påverkar kvinnors och mäns livsbetingelser,
- ??uppnått förmåga att relatera olika typer av åtgärder inom verksamheten till de rättsregler och till de övergripande principer som styr lagstiftningen, bl. a. inom det sociala området.

Härutöver gäller de mål respektive högskola bestämmer.

De skilda kriterierna kan dock inte betraktas isolerade var för sig. Vårt yttrande grundar sig därför på en sammanfattande bedömning av högskolans förutsättningar att ge en utbildning för socionomexamen av god kvalitet.

Bedömning

Utveckling och planering för socionomutbildning

Med utgångspunkt från målbeskrivningarna för socionomexamen har Växjö universitet utvecklat väl genomtänkta och genomarbetade utbildnings- och kursplaner.

Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete (IVOSA) har under en längre period arbetat med utveckling och planering inför provningen av examensrätt. I detta arbete har institutionen engagerat lärare och studenter inom näraliggande utbildningar, program och kurser vid universitet. Dessutom har företrädare för skilda grenar inom socionomernas verksamhetsområden inom regionen aktivt medverkat i utvecklingsarbetet. Vi har såväl av det skriftliga underlaget som lämnats för ansökan som av de intervjuer vi fört vid platsbesöket fått detta brett och väl förankrade förberedelsearbete bekräftat.

Lärarkompetens, kompetensutveckling och forskningsaktivitet

Institutionens satsning på lärarnas kompetensutveckling är övertygande. En styrka sett i ett längre perspektiv är att fyra av de adjunkter som bedriver forskarutbildning också är doktorander i socialt arbete.

Denna satsning på kompetensutveckling kombinerad med rekryteringen av professorer i syfte att bygga upp ett forskningsprogram i socialt arbete är enligt vår mening en klok strategi för att långsiktigt nå hög kompetens både för forskning och utbildning i ämnet. Men det löser inte den nu aktuella frågan om lärarkapacitet och kompetens för undervisning på grundutbildningsnivå.

Vår bedömning är att universitet för närvarande inte har tillgång till den lärarkompetens som krävs för att starta en socionomutbildning.

Utbildningen för socionomexamen är jämförelsevis undervisningstät vilket i sig ställer särskilda krav på lärarkapacitet. Behovet av lärare totalt sett och vilken kompetensprofil som förutsätts avgörs dock framför allt av utbildningens specifika mål och inriktning och vilken antagningvolym man planerar för.

Vi ställer oss positiva till den föreslagna utbildningsprofilen med en bred inriktning mot generell socionomkompetens. Kompetensen inom lärarkåren

måste dock ha motsvarande bredd. Det är ett av skälen till att lärarkåren enligt vår mening både behöver breddas ifråga om kompetens och förstärkas i första hand av lektorer med erfarenhet av undervisning för socionomexamen. Lärarkapaciteten behöver också förstärkas med hänsyn till att institutionens undervisningsvolym kraftigt kommer att öka. Även om antagningen till den treåriga utbildningen i social omsorg upphör ska denna utbildning anordnas under ytterligare en tid och ges parallellt med socionomutbildningen.

Utöver de lärare som nu finns tillgängliga vid IVOSA för undervisning inom en socionomutbildning förutsätter vi att institutionen har ytterligare ett antal tillsvidareanställda disputerade lärare. Dessa lärare bör vara disputerade i socialt arbete eller annat ämne av relevans för socialt arbete. Därutöver bör erfarenhet av undervisning för socionomexamen finnas. Dessutom förutsätter vi att institutionen har tillgång till en akademisk lärare i juridik med inriktning mot socialrätt.

Lärarna på institutionen uttrycker samstämmigt stor entusiasm för den planerade socionomutbildningen. Vi har uppfattat att det också råder en mycket god kollegial sammanhållning inom institutionen. Med den utgångspunkten bedömer vi att det finns en stor potential för en framtida socionomutbildning.

Utbildningens innehåll och organisation – ämnesdjup och ämnesbredd

Resultatet av det breda samråd som förts under arbetet med utvecklingen av mål, utbildnings- och kursplaner har lett fram till en utbildningsprofil som vi uppfattat att såväl studenter och lärare som företrädare för socialtjänsten helt sluter upp kring. Särskilt imponerade är vi av den förankring utbildningsprogrammet har bland företrädare för arbetslivet som också tagit aktiv del i planeringen. Här finns också en betryggande beredskap för att medverka i den praktiska utbildningen, ge handledare stöd och utbildning och samfinansiera kombinationstjänster.

Karaktäristiskt för programmet är den tyngdpunkt som läggs på utbildning för en generell socionomkompetens både ifråga om teori och praktik. Syftet är att förse socialarbetaren med ett antal verktyg för skilda framtida yrkesuppgifter. Man har med andra ord lämnat det mer strikta målgruppstänkande som ofta uttrycks i olika utbildningsinriktningar så som exempelvis inom den sociala omsorgsutbildningen. Studenterna ska dock ges möjligheter till specialisering i form valfria kurser, organisation och ledarskap, missbrukarvård etc. som erbjuds under programmets senare del. Utbildning för specialisering efter grundexamen ska enligt planerna också kunna ges på magisternivå.

Vi har funnit många bärande idéer i den pedagogiska uppläggnings av utbildningen med avancerade planer för integration mellan teori och praktik och tidig, successivt utökad kontakt med yrkesfältet. Vad vi uppfattat som unikt för Växjö universitet är också ett multiprofessionellt tänkande som i den praktiska yrkesutbildning universitetet ger börjat hitta sina former. Universitetet har ett programutbud där många professionsutbildningar ligger så nära varandra att studenterna kan mötas i gemensamma utbildningsmoment. Det pedagogiska angreppssättet är intressant och bör ha bärkraft. Enligt vår mening vore det därför värdefullt om idéerna kunde förtydligas och skrivas fram i utbildnings- och kursplaner.

Rekryteringen av professorer i socialt arbete och det forskningsprogram som är under uppbyggnad bör ge goda förutsättningar att på relativt kort sikt erbjuda studenterna möjligheter till fördjupade ämnesstudier i första hand på magisternivå. I fråga om ämnesbredd bör universitetet enligt vår bedömning redan nu ha möjligheter att utveckla kurser för alternativa utbildningsprofiler inom socionomprogrammet. Utbildningen vid IKM men exempelvis också den relativt nyetablerade polisutbildningen öppnar för intressanta innovationer.

Det akademiska uppdraget är också att vara professionskritisk. Vi lovordar det genuint goda samarbetet mellan universitetet med arbetslivet. Trots det vill vi ändå påminna om att det alltid ligger en viss fara i att alltför lyhört anpassa en utbildning till dagens krav och förväntningar.

Synpunkter från studenter

Våra intervjuer med studenter, varav merparten från utbildningen i social omsorg, bekräftar generellt de positiva intrycken av verksamheten vid institutionen. De studenter vi samtalat med ger sitt fulla stöd för planerna på innehåll och uppläggning av utbildningen framför allt profilen med inriktning mot en bred socionomkompetens.

Lärarna får goda omdömen bland annat för att de lyssnar till studenterna och ger återföring på kursvärderingar. Utbildningen uppskattas särskilt för att den stimulerar till kritiskt tänkande. Studenterna värdesätter också undervisningen av doktoranderna som berikar utbildningen med sina forskningserfarenheter samtidigt som de har en fot i verkligheten ute på fältet.

Internationalisering och infrastruktur

Växjö universitet redogör för breda internationella kontaktytor och inom ämnesområdet för socialt arbete har lärarna möjligheter att ta del av internationellt utbyte. Vid IVOSA finns också en internationell kommitté där representanter för studenter, lärare och prefekt ingår.

Förutsättningarna för att ge en socionomexamen vad avser bibliotek och informationsförsörjning, IT, lokaler och utrustning i övrigt bedömer vi vara mycket goda.

Jämställdhet, mångfald och studentinflytande

I frågor som rör jämställdhet och mångfald inom utbildningarna i vård och omsorg är bilden i stora drag densamma som i övriga landet, det vill säga här finns ett förbättringsområde.

Studentinflytandet både ifråga om medverkan i formella och informella planerande organ inger förtroende.

Sammanfattande bedömning och slutsatser

Ansökan från Växjö universitet om rätt att ge socionomexamen grundar sig på väl genomtänkta målbeskrivningar och genomarbetade, utbildnings- och kursplaner. Såväl mål som planer för socionomutbildningen är brett förankrade såväl bland lärare och studenter som inom regionen. Samverkan med företrädare för verksamheterna inom socialtjänsten inom regionen fungerar enligt vår mening dessutom synnerligen väl.

Vår sammanfattande bedömning är att universitetet i många avseenden har stor potential att utveckla en utbildning för socionomexamen. För närvarande saknas dock den lärarkompetens som enligt vår bedömning måste förutsättas för att bedriva socionomutbildning.

Utöver de lärare som nu finns tillgängliga vid Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete (IVOSA) för undervisning inom en socionomutbildning förutsätter vi att institutionen har ytterligare ett antal tillsvidareanställda disputerade lärare. Dessa lärare bör vara disputerade i socialt arbete eller annat ämne av relevans för socialt arbete. Därutöver bör erfarenhet av undervisning för socionomexamen finnas. Dessutom förutsätter vi att institutionen har tillgång till en akademisk lärare i juridik med inriktning mot socialrätt.

Vi föreslår att ansökan från Växjö universitet om rätt att ge socionomexamen beviljas under förutsättning att ovanstående villkor är uppfyllda.